

Pleidooi voor 'zacht' landschap

Cora Jongsma liet zich voor haar vilten inspireren door het landschap van de Lionerpolder.

Voor haar master landschapsgeschiedenis bestudeerde Cora Jongsma de Lionerpolder. In vilten reliëfs legde ze haar bevindingen vast, zoals nu te zien in Amsterdam.

GITTE BRUGMAN

Polders zijn karakteristiek voor het Nederlandse cultuurlandschap. „Vaak denken mensen dat het lange, saaie stukken landschap zijn. Maar dat valt mee”, zegt landschapsonderzoeker en kunstenaar Cora

Jongsma uit Assen. Al jaren houdt ze zich bezig met vilten en maakt ze werk waarin de omgeving een rol speelt.

Uit fascinatie voor het Nederlands cultuurlandschap volgde ze een master landschapsgeschiedenis aan de Rijksuniversiteit Groningen. Voor deze master verdiepte ze zich in de Lionerpolder, tussen Jorwert, Leons en Baard. Ze kwam hier terecht via haar collega Truus Huijbregts van de Dutch Felt Academy in Baard, waar ze gastlessen geeft.

De Lionerpolder is interessant omdat het een oude Friese kleiweidepolder betreft, waar hoogten en laagten te zien zijn uit de tijd dat dit nog een kweldergebied was waar de getijden vrij spel hadden. Vanaf de tiende eeuw is het gebied geleidelijk ontwaterd met ringdijkjes om nederzettingen, en later langere en hogere aaneengesloten dijken. Boeren lieten zich leiden door natuurlijke hoogte- en laagteverschillen van oude prieden en slenken.

Tegenwoordig wordt een deel van het gebied beheerd door Natuurmonumenten. Boeren hebben via ruilverkaveling grond vrijgemaakt, waardoor vogels de ruimte hebben gekregen. Enkele terpen en boerderijen verdwenen, maar hun vormen tekenden zich nog af in het land.

Jongsma bestudeerde het gebied nauwkeurig. „Het ging mij niet om de flora en fauna, maar om het reliëf, om de vormen in het landschap.” Ze maakte dit na in vilt ('een cartografische interpretatie') en ging met haar *feltsapes* bij boeren langs. „Dat is uniek aan mijn werk, dat ik het gebruik als gespreksstof.”

Schapevool, water en zeep zijn Jongsma's materialen. De eerste serie feltsapes die ze maakte, waren *It Oerd*, *Tsiene* en *Tredde Fyve*, genoemd naar deelgebieden. In *Om sloten* en *Slenken* stonden morfologische kenmerken van de percelen centraal. Gedurende het onderzoeksproces zocht ze bovendien naar een verbinding tussen wol

‘Het ging mij niet om de flora en fauna, maar om het reliëf’

(haar eigen materiaal) en klei (het materiaal van de boer). Door de wol op verschillende manieren te stapelen, en gebruik te maken van wolsoorten die meer of minder krimpen, kon ze inzicht in landschappelijke processen nabootsen, zoals inklinken, hekkelen of draineren.

Waar zij haar werk liet zien, toonden de boeren haar hun grondgebied. „Zij weten feilloos de weg op hun land, en lieten weten hoe ze het bewerken.” De wisselwerking was voor sommigen eerst wat vreemd. „Maar zij herkennen hun werkomgeving in mijn feltscape en zo ont-

staan gesprekken over landschap, beheer en natuur.” Samen keken ze verder. „Wat maakt dit gebied (nu) zo bijzonder? En wat kun je doen om dat te behouden.”

Dat is volgens Jongsma de waarde van deze *art-based* manier van werken. Haar conclusie: „Het draagt bij aan het besef dat de bijzondere morfologie van de Lionerpolder alleen zichtbaar kan blijven als ze bewerkt blijft worden met het vakmanschap en de kennis van boeren en beheerder.”

In de loop van 2018 organiseren Truus Huijbregt en Cora Jongsma *Feltwalks* door de Lionerpolder (ook door delen die normaal afgesloten zijn), in combinatie met viltworkshops.

Cora Jongsma neemt deel aan de expositie *Grounding the Map / Mapping the Ground* in het Glazen Huis, Amstelpark 4, Amsterdam, vr t/m zo 13-17 u, t/m 4 mrt
www.corajongsma.nl
www.tekensvanhetland.nl